

Debreceni Ítéltábla

Bf.III.230/2023/14.

A Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2023. július 6. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

v é g z é s t:

A kényszermunka büntette miatt vádlott ellen indított büntető ügyben a Nyíregyházi Törvényszék 2023. február 24. napján kihirdetett 6.B.190/2022/40. számú ítéletét helybenhagyja azzal, hogy a bűncselekmény törvényhelye pontosan: Btk. 192. § (2) bekezdés b) pont, (6) bekezdés b) pont 1. fordulat és a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos elsőfokú rendelkezésből a „legkevesebb három hónapnak” büntetés kitöltésére vonatkozó utalást mellőzi.

A szabadságvesztésbe beszámítja az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a mai napig előzetes fogvatartásban töltött időt.

A másodfokú határozat ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

[1] A Nyíregyházi Törvényszék a rendelkező részben írt ítéletével vádlottat (életveszélyt okozva elkövetett) kényszermunka büntette [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 192. § (2) bekezdés b) pont, (6) bekezdés b) pont] miatt mint visszaesőt 8 év 6 hónap fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre és 9 év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre ítélte azzal, hogy a vádlott legkorábban a szabadságvesztés büntetés $\frac{3}{4}$ -ed részének, de legkevesebb 3 hónapnak a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A kiszabott szabadságvesztésbe a 2021. november 8. napjától 2023. február 24. napjáig előzetes fogvatartásban töltött időt beszámította, illetve kötelezte a vádlottat 272 890 forint bűnügyi költség megfizetésére az állam javára.

[2] Az ítélet ellen – a kihirdetését követően nyomban – egyfelől az ügyészség jelentett be fellebbezést a vádlott terhére, büntetésének súlyosítása, hosszabb, a középértékhez igazodó tartamú fegyházbüntetés kiszabása, valamint a közügyek gyakorlásától eltiltás tartamának felemelése érdekében, másfelől a vádlott és védője a büntetés enyhítése érdekében jelentettek be perorvoslatot.

[3] Az ügyészség fellebbezésében és annak indokolásában is rögzített álláspontja szerint a vádlott beismerő vallomása - bár enyhítő körülmény -, de nem esik olyan súllyal a latba, mintha arra bizonyítás felvételét megelőzően került volna sor. Hangsúlyozta, hogy a vádlott visszaeső, a bűnösségi körülmények nem indokolják, hogy az alkalmazott szankció a

törvényi középértéktől eltérjen, ezért az elsőfokú ítélet megváltoztatására, a vádlottal szemben hosszabb tartamú fegyházbüntetés és ahhoz arányosan igazodó közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabására tett indítványt.

[4] A védő a perorvoslatát a másodfokú eljárásban írásban indokolta (13. számú irat), melyben kifejtette, hogy a vádlott elméleti állapotának, értelmi képességei hiányának jóval nagyobb jelentősége van, mint ahogyan azt a bíróság az alacsony műveltség és iskolázatlanság szintjén megjelenítette. Utalt az igazságügyi elmeorvos- és pszichológus szakértői véleményben írtakra, melyek alapján - álláspontja szerint - a vádlott személyisége az intellektuális problémákon túlmutat, melyet így nyomatékos enyhítő körülményként kell a vádlott javára figyelembe venni. További enyhítő körülményként kérte az időmúlást és azt is a vádlott javára értékelni, hogy hosszabb ideje van letartóztatásban. A vádlottal szemben a büntetési célok a kiszabott szabadságvesztés tartamának enyhítése mellett is eredményre vezetnek, kellő visszatartó hatással bírnak.

[5] A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf.204/2022/5. számú észrevételében az ügyészség fellebbezését fenntartotta, a védelmi perorvoslatot alaptalannak találta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen sorolta fel a büntetés kiszabásánál irányadó alanyi és tárgyi körülményeket, azonban nem kellő nyomatékkal értékelte a hasonló cselekmények elszaporodottságát, a vádlott előéletét, visszaesői minőségét, illetve a sértett kiszolgáltatott helyzetét. A vádlott terhére azt is figyelembe kell venni, hogy az életveszélyes sérülések miben nyilvánultak meg, hiszen az is jelzi a vádlott személyiségét, társadalomra veszélyességét és rendkívüli brutalitását. Mindemellett a törvényszék eltúlzott jelentőséget tulajdonított az enyhítő körülményeknek, köztük a beismerésnek, melyekre figyelemmel a szabadságvesztés és a közügyektől eltiltás súlyosítása is indokolt. Ezen túlmenően az elsőfokú ítéletnek a vádlott előéletére vonatkozó részével kapcsolatosan észrevételezte, hogy a bűnügyi nyilvántartásából lehívott előéleti adatok között már nem lelhető fel a Nyíregyházi Városi Bíróság 11.B.1939/2010/5. számú ítélete, azt onnan törölték, így erre súlyosító körülményként nem lehet hivatkozni, illetve emiatt az elsőfokú ítélet [9]-[11] bekezdéseinek mellőzése szükséges.

[6] A másodfokú bíróság a büntetés kiszabását mindkét oldalról támadó fellebbezéseket a Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 599. § (1) bekezdése alapján nyilvános ülésen bírálta el.

[7] A nyilvános ülésen a védő perorvoslatának írásban kifejtett indokaiban írtakat megismételve a büntetés enyhítését indítványozta. A vádlott az utolsó szó jogán tett felszólalásában ugyan megbánásának adott hangot, de azt hangsúlyozta, hogy nem kényszerített senkit munkavégzésre.

[8] Tekintettel arra, hogy a fellebbezéseket kizárólag a Be. 583. § (3) bekezdése a) pontja alapján jelentették be, a másodfokú bíróság az ítéletnek csak a fellebbezéssel sérelmezett részét bírálta felül a Be. 590. § (3) bekezdése szerint.

[9] A Be. 590. § (5) bekezdésének szabályai azonban a felülbírálatot kiterjesztik a szankciós fellebbezésnél is az eljárási szabályok betartására, az abszolút és súlyos relatív hibából eredő hatályon kívül helyezési okok esetleges fennállására, a bűnösség

megállapítására vonatkozó rendelkezésre, ha a vádlottat fel kell menteni, vagy vele szemben az eljárást meg kell szüntetni, valamint a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezésre [Be. 590. § (5) bekezdés a) pont aa) és ab) alpontok – c) pont, (5a) bekezdés]. Értelmszerűen szankciós fellebbezésnél a büntetés kiszabása a fellebbezés oka és a cél: a büntetésre vonatkozó rendelkezés megváltoztatása, ezért a Be. 590. § (5) bekezdés d) pontban foglaltak jelen esetben a Be. 590. § (3) bekezdésében írtaknak feleltethetők meg. Ezen túl a másodfokú bíróság hivatalból vizsgálta a Be. 590. § (7) bekezdésének előírása szerint az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdéseket.

[10] Az ítéltábla a felülbírálat során megállapította, hogy a törvényszék az eljárást a perjogi szabályok megtartásával folytatta le, nem vétett sem abszolút, sem olyan relatív hibát, mely az érdemi felülbírálatot kizárná. Hatályon kívül helyezési ok nem volt észlelhető.

[11] A Be. 591. § (2) bekezdés a) pontja értelmében ugyanakkor a másodfokú bíróság nem vizsgálta az elsőfokú bíróság ítéletének megalapozottságát és a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapította, mert a fellebbezést kizárólag a Be. 583. § (3) bekezdése alapján jelentették be. Ilyen formájú fellebbezésnél az elsőfokon megállapított tényállás rögzül, azaz a tényálláshoz kötöttség teljes. Korlátozott felülbírálat esetén a történeti tényállás kizárólag a kijavítás szabályai szerint érinthető (BH2022. 34.III.). Erre sem volt azonban szükség.

[12] A vádlott személyi körülményeire, a korábbi büntetéseire vonatkozó és elsősorban nem bizonyítás során megállapítást igénylő tények nem a történeti tényállás részei, ezért kötöttség nélkül módosíthatók (Kúria Bfv.I.611/2019/10.). A vádlott korábbi büntetésére vonatkozó és a tényállás részének nem minősülő tények [Be. 561. § (3) bekezdés b) pont] helyesbítésre szorultak, mely megalapozatlanságot nem jelent, de a valósághűség érdekében azok – a fellebbviteli főügyészség átiratában foglaltakkal egyetértve – pontosítása szükséges az alábbiak miatt.

[13] A Btk. 97. § (2) bekezdése szerint a büntetőjogi felelősség megállapítására, a kiszabott büntetésre és az alkalmazott intézkedésre vonatkozó adatokat közhiteles hatósági nyilvántartás tartalmazza a törvényben meghatározott időpontig, ezt követően hátrányos jogkövetkezmény az elítélés miatt már nem állapítható meg az elítélttel szemben. Nem állapítható meg hátrányos jogkövetkezmény – a visszaesést kivéve – olyan elítélésre alapítottnak, amelyet a bűnügyi nyilvántartás nem tartalmaz és ilyen elítélésre a bizonyítékok értékelése körében sem lehet hivatkozni (BH2019. 154.I.).

[14] A bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által a magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény 10. §-a szerint a büntetettek nyilvántartásában annak az adatait kell nyilvántartani, akivel szemben a bíróság bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozatot hozott és annak jogerőre emelkedése napján az 1978. évi IV. törvény vagy a Btk. alapján nem mentesült. Ugyanezen törvény 15. § a) pontja szerint a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló büntetlen előéletű személyek nyilvántartásában annak az adatait kell nyilvántartani, akinek az adatait a büntetettek nyilvántartásából a mentesítés folytán törölték. Ez utóbbi nyilvántartásba felvett adatokat pedig a szándékos bűncselekmény miatt kiszabott, de végrehajtásában felfüggesztett

szabadságvesztés esetén a mentesítés beálltától számított 8 évig [2009. évi XLVII. törvény 18. § (3) bekezdés a) pont] kell nyilvántartani.

[15] Tekintettel arra, hogy a bűnügyi nyilvántartásból az elsőfokú ítélet [9]-[11] bekezdéseiben rögzített –a vádlott visszaesői minőségét nem megalapozó - Nyíregyházi Városi Bíróság 11.B.1939/2010/5. számú ítélete már törlésre került, ezért az elsőfokú ítélet [9]-[11] bekezdéseinek mellőzése vált szükségessé.

[16] Az elsőfokú bíróság törvényesen vont következtetést a vádlott bűnösségére, a felülbírálat kiterjesztése során a másodfokú bíróság nem észlelt olyan körülményt, amely a terhelt felmentését vagy az eljárás megszüntetését tenné szükségessé.

[17] A cselekmény minősítése is megfelel az anyagi jogi szabályoknak, mellyel kapcsolatosan az elsőfokú ítélet [25]-[31] bekezdéseiben rögzített indokolásában írtakkal a másodfokú bíróság egyetértett.

[18] A határozat rendelkező része azonban – a helybenhagyás keretei között – pontosítandó volt, mert szükséges feltüntetni a Btk. 192. § (2) bekezdés b) pont, (6) bekezdés b) pont 1. fordulatot, amely az életveszélyt okozva elkövetett kényszerszolgálat büntetettét jelenti. A rendszeres előny szerzése céljából munkavégzésre erőszakkal kényszerítés útján elkövetett kényszerszolgálat büntette minősített esetének (6) bekezdés b) pontjában írt törvényi tényállása két külön bűncselekményt rögzít, ezért a Kúria által kialakított és követendő gyakorlat szerint a tényálláson belül a fordulatokat el kell határolni [Kúria 61/2008. BK vélemény 3.a) pont]. A hivatkozott kollégiumi vélemény szerint „elkövetési magatartás eltérő büntetési tétellel fenyegetett alakzataira 1. tétel, 2. tétel stb. megjelöléssel, az azonos büntetési tétellel fenyegetett alakzataira pedig 1. fordulat, 2. fordulat stb. megjelöléssel kell utalni...”.

[19] A tényállásból, illetve az indokolás [31] bekezdésében írtakból kitűnik, hogy a kényszerszolgálat büntette életveszélyt okozva elkövetett, így az ezt nevesítő fordulat feltüntetése nem mellőzhető. A törvényszék a jogszabályt nem alkalmazta helytelenül, csak hiányosan hívta fel a vonatkozó törvényhelyet, ezért a Be. 606. § (1) bekezdése szerinti változtatás nem volt indokolt, a korrekció elvégezhető a helybenhagyó másodfokú határozatban.

[20] A büntetés kiszabása során irányadó enyhítő és súlyosító hatású alanyi és tárgyi körülményeket a törvényszék alapvetően feltárta és azoknak megfelelő nyomatékot tulajdonítva a vádlottal szemben a büntetési célok elérésére alkalmas, a büntetékiszabási elvekkel összhangban álló, tetтарыos büntetést szabott ki, mely az egyéniesítés követelményeit is kifejezi.

[21] A bűnösségi körülményeket egymással egybevetve, összefüggésében kell értékelni, nem a számuk, hanem az adott esetben meglévő hatásuk a döntő a büntetés meghatározásánál (Kúria 56/2007. BK vélemény I. rész 7. bekezdés).

[22] Mindezt szem előtt tartva az ügyészi fellebbezésben foglaltakkal szemben az elsőfokú bíróság megfelelő nyomatékot tulajdonított a vádlott bűnösséget beismerő

nyilatkozatának és azt is figyelembe vette, hogy erre csaknem a bizonyítási eljárás lefolytatását követően került sor, az tehát jóval kisebb enyhítő hatást eredményezett, mintha a beismerő vallomás megtételére a büntetőeljárás kezdetén került volna sor.

[23] A védő perorvoslatának indokai kapcsán szükséges rámutatni, hogy az időmúlás kétségtelenül enyhítő körülmény (Kúria 56/2007. BK vélemény III.10.), azonban annak jelentősége bűncselekményektől függően egészen eltérő lehet. A bűncselekmény elkövetésétől eltelt idő - miként a kényszerintézkedés alkalmazásának ideje - esetében minél súlyosabb egy bűncselekmény, annál hosszabb az az idő, amely enyhítő körülményként értékelhető. A vádlott büntetőjogi felelősségével érintett kényszermunka minősített esete igen súlyos bűncselekmény, 5-15 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett, büntethetőségének elévülési ideje a Btk. 26. § (1) bekezdés értelmében 15 év. Jelen ügyben tehát - egy hatósági késedelem nélküli büntetőeljárásban - a cselekmény elkövetésétől eltelt alig több mint két és fél év időtartamnak, miként a kényszerintézkedés tartamának nyomatéka, illetve jelentősége elhanyagolható.

[24] A védelmi perorvoslati indokolásában írtak kapcsán hangsúlyozandó továbbá, hogy a szakértői vélemény egyértelmű megállapítása szerint a vádlott a terhére rótt cselekmény tiltott voltával tisztában volt. A szakértőt kirendelő határozatban szereplő további kérdések ettől megalapozottabb megválaszolásához pedig a szakértői vizsgálat során történt vádlotti együttműködés hiánya, valamint a vádlottnak a feltáró beszélgetés során tanúsított manipulatív, információ-visszatartó magatartása miatt nem sikerült adatokat nyerni. A vádlott által folyamatosan hivatkozott emlékezeti nehézségek orvosszakértői oka nem volt igazolható, szervi, illetve mentális zavar formájában nem áll fenn, kényszergyógykezelését sem találták a szakértők szükségesnek. Nem került tehát arra vonatkozó adat feltárára, hogy a vádlottnak a szakértői véleményben rögzített, alacsonyan differenciált személyisége, szűk körű, alacsony színvonalú értelmi képessége a bűncselekmény elkövetését elősegíthette vagy megkönnyíthette, ilyen körülmény a védelmi fellebbezésben kifejtett állásponttal szemben tehát enyhítő tényezőt nem eredményezhetett (56/2007. BK vélemény II.4.).

[25] A törvényszék által értékelt bűnösségi körülmények nagyrészt „egyensúlyban” állnak, így az elsőfokú bíróság által kiszabott szabadságvesztésnek a büntetési tétel középértékét jelentő 10 év alatti tartományban meghatározott 8 év 6 hónap sem túl enyhe, sem túl szigorú, ezért módosítás egyik irányban sem volt szükséges.

[26] A büntetési tétel középértékére irányadó, a Btk. 80. § (2) bekezdése ugyanis a büntetőügyi szankciórendszer egyetlen elemére, a szabadságvesztésre – ezen belül is kizárólag a határozott ideig tartó szabadságvesztésre – vonatkozik, az adott büntetési nem konkrét mértékének megállapításához ír elő a jogalkalmazó számára kötelező jelleggel egy figyelembe veendő szempontot. Ebből már önmagában is az következik, hogy a hivatkozott rendelkezés nem érinti az általános büntetéskiszabási elveket és nem zárja ki, hogy a bíróság az irányadó egyedi ügyben felderített különös körülményeket a törvénynek és a bírói gyakorlatnak megfelelően belátása szerint értékelje, mérlegelje [13/2002. (II.20.) AB határozat III.1.3.].

[27] Mindezek előrebocsátását követően az ítéltábla arra a meggyőződésre jutott, hogy a vádlottal szemben körültekintően járt el a törvényszék, amikor a középérték alatti

szabadságvesztés kiszabására látott lehetőséget, mely tartam a 10 évi középértékhez képest kifogásolhatóan jelentős eltérést nem eredményezett. Az ügyészség fellebbezésében foglaltakkal ellentétben a kiszabott büntetés súlyosítására nem volt kellő indok, mivel a bűncselekményre irányadó 5-15 évig terjedő büntetési tételkereten belül a középérték alatti tartamban meghatározott bünteteskiszabás mellett szól a vádlott által tett bűnösséget beismerő nyilatkozat. Emellett kétségtelenül az a tény is meghatározó, hogy erre csaknem a bizonyítási eljárás teljes lefolytatását követően került sor, illetve a vádlott részéről egyértelmű, őszinte megbánás sem volt tetten érhető, hiszen a másodfokú bíróság előtti utolsó szó jogán tett felszólalásában elmondottak arra engednek következtetni, hogy a cselekmény elkövetésének megbánása nem vált a vádlott belső meggyőződésének részévé. Minderre, illetve arra is tekintettel, hogy a vádlott a bűncselekményt védtelen, kiszolgáltatott helyzetben lévő, mentális retardáltsága miatt oltalomra szoruló sértett sérelmére követte el, a védelem álláspontjával szemben a középértéktől az elsőfokú bíróság által eszközölt eltéréshez képest nagyobb mérvű, a büntetési tétel alsó határához még jobban közelítő enyhítés sem volt indokolt.

[28] Törvényes a közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabása is és annak mértékét is helytállóan, a szabadságvesztés tartamához igazodóan határozta meg a törvényszék 9 évben.

[29] A bünteteskiszabást támadó ügyészségi és védelmi fellebbezések tehát nem voltak alaposak, sem az ügyészség, sem a védelem nem jelölt meg olyan nyomatékos tény, körülményt, amely a szabadságvesztés tartamának lényeges megváltoztatását eredményezhette volna.

[30] A szabadságvesztés végrehajtási fokozatára, az előzetes fogvatartás beszámítására, az eljárás során felmerült bűnügyi költség viselésére, valamint a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjára vonatkozó rendelkezések szintén összhangban álltak a büntető anyagi jogi, illetve eljárásjogi normákkal. Mellőzte viszont a másodfokú bíróság a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos rendelkezésből a „legkevesebb 3 hónap” büntetésrész kitöltésére való utalást, mivel a kiszabott szabadságvesztés háromnegyede eleve meghaladja a 3 hónapot.

[31] A kifejtettekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a Be. 605. § (1) bekezdés alkalmazásával – a fentebb rögzített pontosítások mellett - helyes indokainál fogva helybenhagyta.

[32] Az előzetes fogva tartás beszámítására vonatkozó másodfokú rendelkezés a Btk. 92. § (1) és (2) bekezdésén alapul.

[33] A másodfokú ítélettel szemben – ellentétes döntés hiányában – fellebbezésnek a Be. 615. § (1)-(2), (2a) bekezdések rendelkezései értelmében nincs helye.

Debrecen, 2023. július 6.

Dr. Gömöri Olivér sk.

a tanács elnöke

Dr. Répássy Árpádné dr. Német Laura sk.
előadó bíró

Dr. Horváth Péter sk.
bíró

Záradék: A Nyíregyházi Törvényszék 6.B.190/2022/40. számú ítélete a másodfokú határozat által a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2023. július 6.

Dr. Gömöri Olivér sk.
a tanács elnöke